

आप्ताचरितइत्येव धर्मइत्येव वा पुनः । निष्कारणं स्रुतं दत्तं ब्राह्मणे ब्रह्मवर्जिते ।
भवेदपात्रदोषेण न चात्रास्ति विचारणा । यथा दारुमयो हस्ती यथा चर्ममयो मृगः ।
ब्रह्मणश्चानधीयानस्त्वयस्ते नाम बिभ्रति । यथा षण्डोऽफलः स्त्रीषु यथा गौर्गवि चाफला ।
शकुनिर्व्याऽप्यपक्षः स्यान्निर्मन्त्रो ब्राह्मणस्तथा । ग्रामधान्यं यथा शून्यं यथा कूपश्च निर्जलः ।
यथा ऊतमनग्नौ च तथैव स्यान्निराकृतौ । देवतानां पितृणाञ्च हव्यकव्यविनाशकः ।
शत्रुरर्थहरो मूर्खा न लोकान्प्राप्तुमर्हति । एतत्ते कथितं सर्वं यथावृत्तं युधिष्ठिर ।
समासेन महद्भ्येतच्छ्रोतव्यं भरतर्षभ ।

इति श्रीमहाभारते शान्तिपर्वणि राजधर्मानुशासनपर्वणि व्यासवाक्ये षट्त्रिंशोऽध्यायः ॥ ३६ ॥

॥ युधिष्ठिर उवाच ॥ श्रोतुमिच्छामि भगवन् विस्तरेण महामुने । राजधर्मान् द्विजश्रेष्ठ चातुर्वर्ण्यस्य चाखिलान् ।

आपसु च यथानीतिः प्रणेतव्या दिजोत्तम । धर्ममालक्ष्य पन्थानं विजयेयं कथं महीं ।
प्रायश्चित्तकथा ह्येषा भक्ष्याभक्ष्यविवर्जिता । कैतृहलानुप्रवणा हर्षं जनयतीव मे ।
धर्मचर्या च राज्यञ्च नित्यमेव विरुध्यते । एवं मुह्यति मे चेतश्चित्तयानस्य नित्यशः ।
॥ वैशम्पायन उवाच ॥ तमुवाच महाराज व्यासो वेदविदाम्बरः । नारदं समभिप्रेक्ष्य सर्वज्ञानां पुरातनं ।
श्रोतुमिच्छसि चेद्धर्मं निखिलेन नराधिप । प्रैहि भीष्मं महाबाहो वृद्धं कुरुपितामहं ।
स ते धर्मरहस्येषु संशयान्मनसि स्थितान् । केत्ता भागीरथीपुत्रः सर्वज्ञः सर्वधर्मवित् ।
जनयामास यं देवी दिव्या त्रिपथगा नदी । साचाहृदशं यो देवान् सर्वानिन्द्रपुरोगमान् ।
वृहस्पतिपुरोगांस्तु देवर्षीनसकृत्प्रभुः । तोषयित्वापचारेण राजनीतिमधीतवान् ।
उग्रनावेद यज्ज्ञास्तं यच्च देवगुरुर्दिजः । यच्च धर्मं सवैयाख्यं प्राप्तवान् कुरुसत्तमः ।
भार्गवाच्च्यवनाचापि वेदान्ज्ञापवृंहितान् । प्रतिपेदे महाबाहुर्व्यशिष्टाचरितव्रतः ।
पितामहसुतं ज्येष्ठं कुमारं दीप्ततेजसं । अध्यात्मगतितत्त्वज्ञमुपाशिक्षत यः पुरा ।
मार्कण्डेयमुखात्कृत्स्नं यतिधर्ममवाप्तवान् । रामादस्ताणि शक्राच्च प्राप्तवान् पुरुषर्षभः ।
मृत्युरात्मे च यथा यस्य जातस्य मनुजेष्वपि । यथाऽनपत्यस्य सतः पुण्या लोका दिवि श्रुताः ।
यस्य ब्रह्मर्षयः पुण्या नित्यमासन् सभासदः । यस्य नाविदितं किञ्चित् ज्ञानज्ञेयेषु विद्यते ।
स ते वक्ष्यति धर्मज्ञः सूक्ष्मधर्मार्थतत्त्ववित् । तमभ्येहि पुरा प्राणान् स विमुञ्चति धर्मवित् ।
एवमुक्तस्तु कौन्तेयो दीर्घप्रज्ञो महामतिः । उवाच वदतां श्रेष्ठं व्यासं सत्यवतीसुतं ।
॥ युधिष्ठिर उवाच ॥ वैशंसं सुमहत्कृत्वा ज्ञातीनां रोमहर्षणं । आगच्छात्सर्वलोकस्य पृथिवीनाशकारकः ।
घातयित्वा तमेवाजौ क्लेनाजिह्वायोधिनं । उपसम्प्रष्टुमर्हामि तमहं केन हेतुना ।
॥ वैशम्पायन उवाच ॥ ततस्तं नृपतिश्रेष्ठं चातुर्वर्ण्यहिते च यथा । पुनराह महाबाहुर्व्यदुःश्रेष्ठो महामतिः ।
॥ वासुदेव उवाच ॥ नेदानीमतिनिर्व्वन्धं शोके त्वं कर्त्तुमर्हसि । यदाह भगवान् व्यासस्तत् कुरुष्व नृपोत्तम ।
ब्राह्मणास्त्वा महाबाहो भ्रातरश्च महौजसः । पर्जन्यमिव धर्मान्ते नाथमाना उपासते ।